

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 66.714/3
van 13 december 2019

over

een voorontwerp van decreet van de Duitstalige Gemeenschap
‘zur Abänderung des Programmdekrets 1998 vom 29. Juni 1998’

Op 13 november 2019 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Cultuur en Sport, Werkgelegenheid en Media van de Duitstalige Gemeenschap verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van de Duitstalige Gemeenschap ‘zur Abänderung des Programmdekrets 1998 vom 29. Juni 1998’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 10 december 2019. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS, assessor, en Astrid TRUYENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Brecht STEEN, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 13 december 2019.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe de pensioenleeftijd te verhogen van de vastbenoemde personeelsleden van het “*Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft*” (hierna: BRF), alsook de leeftijd waarop de betrokken personeelsleden vervroegd met pensioen kunnen gaan, teneinde deze leeftijdsgrenzen af te stemmen op de federale pensioenregeling. Daartoe worden de bepalingen gewijzigd van afdeling 1 (‘Pensioenen wegens leeftijd of anciënniteit’) van hoofdstuk VIII (‘Bepalingen betreffende de pensioenen van het vastbenoemd personeel van het BRF (Belgisch radio- en televisiecentrum van de Duitstalige Gemeenschap)’ van het programmadecreet van 29 juni 1998.

Zo wordt in het ontworpen artikel 88, tweede lid, van het programmadecreet van 29 juni 1998 bepaald dat indien het pensioen ingaat vanaf 1 februari 2025, de betrokken ambtenaren in ruste worden gesteld vanaf 66 jaar, en indien het pensioen ingaat vanaf 1 februari 2030, vanaf 67 jaar. De voorwaarde dat zij vijf dienstjaren tellen, wordt geschrapt (artikel 1 van het voorontwerp).

In het ontworpen artikel 88.1 van het programmadecreet van 29 juni 1998 wordt bepaald dat de betrokken ambtenaren vanaf 63 jaar een vervroegd pensioen kunnen aanvragen op voorwaarde dat ze minstens 42 pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen. Er wordt in een uitzondering voorzien voor ambtenaren die 43 of 44 dienstjaren kunnen laten gelden (artikel 2). Artikel 89 van het programmadecreet van 29 juni 1998 wordt aangepast aan de ontworpen regeling (artikel 3).

Het aan te nemen decreet treedt in werking de dag waarop het wordt aangenomen (artikel 4).

BEVOEGDHEID

3. In de memorie van toelichting bij het voorontwerp worden vragen gesteld bij de bevoegdheid van de Duitstalige Gemeenschap om de ontworpen regeling aan te nemen.

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof vloeit voort dat de gemeenschappen op grond van artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ bevoegd zijn om het statuut van het personeel van de instellingen van openbaar nut die van hen afhangen, zoals de BRF, te regelen, met inbegrip van de pensioenregeling.² Daartoe behoort het vaststellen van de pensioenleeftijd.³

Bijgevolg is de Duitstalige Gemeenschap bevoegd om de pensioenregeling, met inbegrip van het vaststellen van de pensioenleeftijd, van de vastbenoemde personeelsleden van de BRF te regelen.⁴

ALGEMENE OPMERKINGEN

A. Bestaanbaarheid met het recht op sociale zekerheid bedoeld in artikel 23 van de Grondwet

4.1. Het recht op een pensioen valt onder het recht op sociale zekerheid dat wordt gewaarborgd bij artikel 23, derde lid, 2°, van de Grondwet.⁵

Die grondwetsbepaling bevat inzake het recht op sociale zekerheid een standstill-verplichting die eraan in de weg staat dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat geboden wordt door de van toepassing zijnde wetgeving, in aanzienlijke mate vermindert zonder dat daarvoor redenen zijn die verband houden met het algemeen belang.⁶

4.2. Gevraagd naar de bestaanbaarheid van de ontworpen regeling met die grondwetsbepaling, heeft de gemachtigde het volgende geantwoord:

“Die Angleichung der betroffenen Bestimmungen des Programmdekrets 1998 an die föderale Pensionsregelung hat in der Tat zur Folge, dass das Pensionseintrittsalter später eintritt. Über die Erwägungen hinaus, die der föderalen Regelung zugrunde liegen, die – wie der Auditor anmerkt – durch den Verfassungsgerichtshof in seinem Entscheid 135/2017 vom 30. November 2017 validiert wurden, und die somit durch die Angleichung auch im vorliegenden Fall zu übernehmen sind, gilt es festzustellen, dass die Angleichung dennoch eine gewisse Lockerung der Bedingungen für die Betroffenen vorsieht: In der Tat verschwindet die in Artikel 89 Absatz 1 des Programmdekrets 1998 vorgesehene Vorgabe, wonach fünf für die Pensionsberechtigung zulässige Dienstjahre vorzuweisen sind.

² GwH 22 december 1993, nr. 88/93, B.4.1 en GwH 16 juni 1994, nr. 46/94, B.2 (i.v.m. de personeelsleden van de RTBF); GwH 14 juli 1997, nr. 39/97, B.5.1.2 (i.v.m. de personeelsleden van de BRTN, thans de VRT).

³ GwH 14 juli 1997, nr. 39/97, B.6.3.

⁴ Vermits deze aangelegenheid niet tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort, zijn de bepalingen van de wet van 10 augustus 2015 ‘tot verhoging van de wettelijke leeftijd voor het rustpensioen en tot wijziging van de voorwaarden voor de toegang tot het vervroegd pensioen en de minimumleeftijd van het overlevingspensioen’ die de wettelijke pensioenleeftijd verhogen en de voorwaarden wijzigen voor de toegang tot het vervroegd pensioen, niet van toepassing op die personeelsleden.

⁵ GwH 13 oktober 2016, nr. 129/2016, B.21; GwH 19 juli 2017, nr. 97/2017, B.12.

⁶ GwH 13 oktober 2016, nr. 129/2016, B.20.2; GwH 19 juli 2017, nr. 97/2017, B.11.2; GwH 30 november 2017, nr. 135/2017, B.17.2.

Sollte man dennoch zu der Einschätzung kommen, dass es sich um einen bedeutenden Rückschritt im Sinne der Standstill-Vorgabe gemäß Artikel 23 der Verfassung handelt, so ist darauf hinzuweisen, dass sich in Abwesenheit der besagten Angleichung die Finanzierung des BRF-Pensionsfonds mittelfristig deutlich schwieriger absichern ließe, was die derzeitigen und künftigen Begünstigten des Fonds vor eine nicht annehmbare Rechtsunsicherheit stellen würde. Somit liegen für die Anpassung eindeutig zwingende Gründe des Allgemeininteresses vor.”

4.3. In het door de gemachtigde aangehaalde arrest nr.135/2017 van 30 november 2017, dat betrekking heeft op de federale pensioenregeling tot overname waarvan het voorontwerp strekt, heeft het Grondwettelijk Hof een middel afgeleid uit, onder meer, de schending van artikel 23 van de Grondwet verworpen op grond van de volgende overwegingen:

“B.20.1. Zonder dat dient te worden onderzocht of het optrekken van de wettelijke leeftijd voor het rustpensioen, alsook voor het vervroegd rustpensioen, en het verstrengen van de loopbaanvoorwaarden die daartoe toegang verlenen, een aanzienlijke achteruitgang inhouden, volstaat het vast te stellen dat die achteruitgang wordt gerechtvaardigd door redenen die verband houden met het algemeen belang.

B.20.2. Uit de in B.2.2, B.8.2 en B.13.3 aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever structurele maatregelen heeft willen nemen om de budgettaire kostprijs van de pensioenen te beperken en aldus de leefbaarheid van het pensioensysteem te vrijwaren, systeem dat onder druk stond door verschillende factoren, zoals de langere levensduur die leidt tot een algemene vergrijzing van de bevolking en de te lage gemiddelde leeftijd waarop uit de arbeidsmarkt wordt gestapt.

Om het Europese gemiddelde van 64 jaar te halen als daadwerkelijke pensioenleeftijd, waarbij tegelijk de werknemers met een lange loopbaan of die een zwaar beroep uitoefenen, worden toegelaten vroeger met pensioen te gaan, diende een solidariteitsmechanisme te worden ingevoerd waarbij anderen tot een hogere leeftijd werken.

B.21.1. Ten aanzien van de voorwaarden voor het vervroegd rustpensioen verhoogt de bestreden wet de vereiste minimumleeftijd om daarop aanspraak te kunnen maken naar 63 jaar in 2018, terwijl de vereiste loopbaanduur is gebracht op 42 jaar in 2019.

(...)

B.22.1. Ook hier kan worden aangenomen dat de leefbaarheid van het pensioensysteem de aanneming vereist van maatregelen die de loopbaan van de actieve personen op de arbeidsmarkt moeten verlengen en aldus de last die weegt op de financiering van de pensioenen als gevolg van de vergrijzing van de bevolking moeten verminderen.

B.22.2. De bestreden regeling past in het kader van de structurele hervormingen van de pensioenen die zijn bedoeld om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn te verzekeren, door rekening te houden met de budgettaire kosten van de vergrijzing.

In het kader van die hervormingen zijn reeds verscheidene bepalingen aangenomen met het oog op ‘de sanering van de overheidsfinanciën’ en teneinde ‘de welvaart in stand te houden’ (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-1952/003, p. 17). Volgens de bevoegde minister zijn de aangenomen maatregelen ‘noodzakelijk om ervoor te zorgen dat men de pensioenen kan blijven uitbetalen’, waarbij het idee achter de

maatregelen is dat ‘men de mensen moet overtuigen om langer te werken’ (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-1952/011, p 20).

B.23. Die legitieme doelstellingen liggen ook aan de bestreden regeling ten grondslag, zoals reeds in B.2.2 en B.22.2 is vermeld en zoals ook blijkt uit de in B.18.2 en B.18.3 vermelde verklaringen van de bevoegde minister.”

Ofschoon het Grondwettelijk Hof tot dat besluit komt rekening houdende met de context waarin die federale regeling is tot stand gekomen, zijn er geen aanwijzingen dat de redenering van het Grondwettelijk Hof in het voormelde arrest niet zou gelden in dit geval. Uit het door de gemachtigde gegeven antwoord blijkt immers dat de ontworpen regeling, net zoals de wet van 10 augustus 2015 waarover het Hof zich heeft uitgesproken, de financiering van de pensioenen van de vastbenoemde personeelsleden van de BRF beoogt veilig te stellen. Er kan worden aangenomen dat de factoren die de federale pensioenregeling onder druk hebben gezet, en inzonderheid de verlenging van de levensduur en de vergrijzing van de bevolking, evenzeer gelden ten aanzien van de vastbenoemde personeelsleden van de BRF.

B. De gelijke behandeling van mannen en vrouwen

5.1. De ontworpen regeling behandelt mannen en vrouwen op dezelfde wijze ten aanzien van de pensioenleeftijd, alsook ten aanzien van de voorwaarden inzake de toegang tot het vervroegd rustpensioen. Evenwel rijst de vraag of ze niet tot gevolg heeft vrouwen nadelig te behandelen in zoverre een beduidend groter percentage vrouwen dan mannen deeltijds zou werken en bijgevolg niet zou kunnen voldoen aan de loopbaanvoorwaarden die de ontworpen regeling oplegt om toegang te hebben tot het vervroegd pensioen. De gelijke behandeling tussen mannen en vrouwen veronderstelt immers niet alleen dat geen enkel verschil in behandeling rechtstreeks mag steunen op het geslacht, maar tevens dat een ogenschijnlijk neutrale maatregel in de feiten niet een van die twee categorieën mag benadelen.⁷

5.2. Om toelichting gevraagd in het licht van het voorgaande, heeft de gemachtigde het volgende geantwoord:

“Der Auditor weist darauf hin, dass der Verfassungsgerichtshof in seinem Entscheid 135/2017 vom 30. November 2017 grundsätzlich zu der Einschätzung gekommen ist, dass die föderale Pensionsregelung keine Diskriminierung aufgrund des Geschlechts darstellt. In Abwesenheit anderslautender Informationen oder Hinweise seitens der Sozialpartner oder einzelner Betroffener kann die Regierung nicht zu der Annahme kommen, dass die Beamtenpensionen des BRF eine Diskriminierung aufgrund des Geschlechts bergen könnten. Die Thematik wurde anlässlich der Sitzungen des Konzertierungsausschusses oder anderer Treffen zwischen den Arbeitnehmervertretern und der Regierung nie thematisiert.”

5.3. In het door de gemachtigde aangehaalde arrest nr. 135/2017 van 30 november 2017 heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat de federale pensioenregeling tot overname waarvan het voorontwerp strekt, bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 4 van de richtlijn 79/7/EEG van de Raad van

⁷ GwH, 30 november 2017, nr. 135/2017, B.33.1.

19 december 1978 ‘betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid’ en met de artikelen 20, 21 en 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, op grond van de volgende overwegingen:

“B.33.3.De minister van Pensioenen, aan wie herhaaldelijk vragen zijn gesteld over de impact die de bestreden bepalingen konden hebben op vrouwen, heeft tijdens de besprekingen in de bevoegde commissie verklaard dat ‘de duur van de loopbaan één van de belangrijkste factoren voor het pensioenbeleid is; dit moet samen met de vastgestelde pensioenleeftijd worden gezien. De verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd is een uitgelezen kans voor vrouwen om hun pensioen met 2 loopbaanjaren te versterken’ (*Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, DOC54-1180/004, p. 83).

De minister heeft hieraan toegevoegd: ‘Een pensioenuitkering is in de eerste plaats gebaseerd op de loopbaan, wat een fundamenteel uitgangspunt is. Als er op het vlak van pensioenuitkering verschillen tussen mannen en vrouwen zijn, dan is dat in de eerste plaats een gevolg van gemaakte loopbaankeuzes, al dan niet wegens familiale omstandigheden. Vroeger werden vrouwen op het vlak van pensioenen overigens begunstigd: een volledige loopbaan bedroeg voor hen 40 jaar (voor mannen: 45jaar) en de wettelijke pensioenleeftijd lag op 60 jaar (voor mannen: 65jaar). Dat onderscheid was in strijd met de Europese Richtlijn 97/7/EEG in verband met de gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Discriminatie op grond van geslacht moet worden bestreden, onder meer door een evolutie naar gelijke lonen, maar de positieve discriminatie van vrouwen zonder redelijke verantwoording, zoals sommigen voorstellen, zou de toetsing aan het gelijkheidsbeginsel niet doorstaan’ (*ibid.*, p.143).

B.33.4.Uit de cijfergegevens die het Federaal Planbureau heeft meegedeeld in zijn verslag van september 2015, gewijd aan de ‘analyse van de effecten van de hervorming van de pensioenen en van de werkloosheid met bedrijfstoelage’, blijkt dat de daling van de pensioneringsgraden (namelijk het aantal gepensioneerden uitgedrukt in procent van de bevolking) als gevolg van de pensioenhervorming over het algemeen even groot is voor mannen als voor vrouwen (p. 9 van het verslag). Het Federaal Planbureau heeft eveneens opgemerkt dat, in een scenario zonder hervorming, de duur van de loopbaan van de vrouwen die met pensioen gaan korter zou zijn dan die van de mannen, terwijl in het scenario van een hervorming, de ontwikkeling van de duur van de loopbaan uitgaat van de hypothese van een zekere toenadering tussen de duur van de loopbaan van vrouwen en die van mannen:

‘In een scenario zonder hervorming gaat bijna 40 pct. van de mannen die werken in loondienst, vervroegd met pensioen en 60 pct. op de wettelijke leeftijd of later. Onder de personen die vanaf de wettelijke leeftijd met pensioen gaan, voldoet slechts een tiende niet aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd pensioen (namelijk 6 pct. van alle personen die met pensioen gaan). Bij de mannen die in loondienst werken, wordt het grootste aandeel personen vastgesteld dat voldoet aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd pensioen (94 pct.).[...] In de drie scenario’s van hervorming (verschuivingscenario, tussenscenario en scenario van minimumuitstel) in vergelijking met een scenario zonder hervorming, stelt men op lange termijn een verhoging vast met 6 procentpunten van de pensionering van mannen die niet voldoen aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd vertrek. [...]

In het scenario zonder hervorming gaat ongeveer 1/3 van de vrouwen vervroegd met pensioen als loontrekkende. Het aandeel vrouwen dat voldoet aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd pensioen is minder hoog dan dat van

de mannen, namelijk 77 pct. in 2020 ten opzichte van 94 pct. voor de mannen. Dat aandeel stijgt tot 87 pct. in 2060 als gevolg van de verlenging van de loopbaanduur van de vrouwen.[...] Het effect van de pensioenhervorming op het aandeel vrouwen dat niet langer voldoet aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd pensioen is op lange termijn identiek voor mannen en voor vrouwen in het stelsel van de loontrekkenden op lange termijn, namelijk een verhoging met 6 procentpunten, in de drie overwogen scenario's' (verslag, pp.19 tot 22, eigen vertaling).

(...)

B.34.1. Uit de aldus meegedeelde cijfers blijkt dat het verschil tussen het percentage mannen en vrouwen die voldoen aan de loopbaanvoorwaarde voor een vervroegd pensioen niet dermate groot is dat het de grondslag zou kunnen vormen voor een redelijk verantwoord verschil in behandeling dat steunt op het geslacht. De cijfers waarover het Hof beschikt blijken evenmin aan te tonen dat de bestreden maatregelen een veel groter aantal vrouwen dan mannen zou betreffen. De door die maatregelen ingevoerde hervorming lijkt integendeel aan te geven dat, op lange termijn, het verschil dat bestaat tussen de werknemers van beide geslachten lijkt te verkleinen zodat die maatregelen tegemoetkomen aan het doel van de richtlijn 79/7/EEG, namelijk streven naar de gelijkheid tussen die twee categorieën.”

5.4. Behoudens indien zou blijken dat de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand van de BRF fundamenteel zouden verschillen van de hiervoor aangehaalde cijfergegevens, hetgeen volgens de gemachtigde niet het geval is, kan worden aangenomen dat de ontworpen regeling niet van die aard is dat vrouwen nadelig worden behandeld, en dat ze derhalve bestaanbaar is met het grondwettelijk beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

C. De inwerkingtreding van de ontworpen regeling

6. Luidens artikel 4 van het ontwerp treedt het te nemen decreet in werking de dag waarop het wordt aangenomen.

Een dergelijke wijze van inwerkingtreding moet evenwel worden vermeden, aangezien zij niet strookt met de vereisten inzake rechtszekerheid en transparantie van de regelgeving. Zolang het betrokken decreet niet is bekendgemaakt, kunnen de rechtsonderhorigen immers niet weten dat het ontworpen decreet in werking is getreden, zodat er feitelijk terugwerkende kracht aan wordt verleend.⁸ De niet-retroactiviteit van wetten is een waarborg ter voorkoming van rechtsonzekerheid. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat die handeling wordt verricht. De

⁸ In dezelfde zin, zie adv.RvS 52.334/3 van 12 november 2012, over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 10 december 2012 ‘zur Abänderung des Programmdekretes vom 29. Juni 1998 im Hinblick auf eine zeitlich begrenzte Maßnahme für das Belgische Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft’, *Parl.St. D.Gem.Parl.* 2012-13, nr. 138/1, opmerking 5.

terugwerkende kracht kan enkel worden verantwoord wanneer ze onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.⁹

In de memorie van toelichting wordt alvast niet uiteengezet waarom in dit geval de terugwerkende kracht onontbeerlijk zou zijn voor een dergelijke doelstelling.

7.1. In tegenstelling tot hetgeen het geval is in de wet van 10 augustus 2015, wordt in de ontworpen regeling de leeftijdsvoorwaarde voor het vervroegd pensioen niet geleidelijk per jaar met 6 maanden opgetrokken van 60 tot 63 jaar. Vanaf de inwerkingtreding van de ontworpen regeling bedraagt die leeftijdsvoorwaarde 63 jaar. Het vereiste dat de ambtenaar vijf dienstjaren moet tellen die in aanmerking komen voor het verkrijgen van het pensioenrecht, wordt vervangen door het vereiste dat de betrokkene 42 pensioenaanspraakverlenende dienstjaren moet tellen.

Luidens artikel 89, tweede lid, van het programmadecreet van 29 juni 1998 moet een ambtenaar die wenst vervroegd in ruste te worden gesteld, hiertoe een aanvraag indienen ten minste zes maanden voor de datum waarop hij in ruste wil worden gesteld.

Uit wat voorafgaat vloeit voort dat de ontworpen regeling ook van toepassing zal zijn op ambtenaren die reeds een pensioenaanvraag hebben ingediend.

7.2. Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt dat indien de wetgever een beleidswijziging noodzakelijk acht, hij vermog te oordelen dat die beleidswijziging met onmiddellijke ingang moet worden doorgevoerd en hij in beginsel niet ertoe gehouden is in een overgangsregeling te voorzien. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn slechts geschonden indien de overgangsregeling of de afwezigheid daarvan tot een verschil in behandeling leidt waarvoor geen redelijke verantwoording bestaat¹⁰ of indien aan het vertrouwensbeginsel op buitensporige wijze afbreuk wordt gedaan.¹¹ Dat laatste is het geval wanneer de rechtmatige verwachtingen van een bepaalde categorie van rechtsonderhorigen worden miskend zonder dat een dwingende reden van algemeen belang voorhanden is die het ontbreken van een overgangsregeling kan verantwoorden.¹²

⁹ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, zie o.m.: GwH 21 november 2013, nr. 158/2013, B.24.2; GwH 19 december 2013, nr. 172/2013, B.22; GwH 29 januari 2014, nr. 18/2014, B.10; GwH 9 oktober 2014, nr. 146/2014, B.10.1; GwH 22 januari 2015, nr. 1/2015, B.4; GwH 7 mei 2015, nr. 54/2015, B.12; GwH 14 januari 2016, nr. 3/2016, B.22; GwH 3 februari 2016, nr. 16/2016, B.12.1; GwH 28 april 2016, nr. 58/2016, B.9.2.

¹⁰ GwH 26 april 2007, nr. 71/2007, B.7.3.

¹¹ Zie o.m.: GwH 17 april 2008, nr. 67/2008, B.5.2.; GwH 18 juni 2009, nr. 100/2009, B.6.; GwH 16 juli 2009, nr. 115/2009, B.5.; GwH 17 september 2009, nr. 141/2009, B.5.; GwH 20 oktober 2009, nr. 163/2009, B.8.; GwH 20 januari 2010, nr. 2/2010, B.7.; GwH 27 januari 2011, nr. 13/2011, B.4.; GwH 8 mei 2013, nr. 63/2013, B.4.1.; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.28.3.2.

¹² Zie o.m.: GwH 17 april 2008, nr. 67/2008, B.5.2.; GwH 18 juni 2009, nr. 100/2009, B.6.; GwH 20 oktober 2009, nr. 163/2009, B.8.; GwH 20 januari 2010, nr. 2/2010, B.7.; GwH 27 januari 2011, nr. 13/2011, B.4.; GwH 8 mei 2013, nr. 63/2013, B.4.1.; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.28.3.2.

7.3. Gevraagd of de ontworpen regeling er niet toe leidt dat de rechtmatige verwachtingen worden miskend van de personeelsleden die reeds een pensioenaanvraag hebben ingediend, zonder dat een dwingende reden van algemeen belang voorhanden is, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Der Auditor weist darauf hin, dass der Verfassungsgerichtshof in seinem Entscheid 135/2017 vom 30. November 2017 grundsätzlich zu der Einschätzung gekommen ist, dass die durch die föderale Pensionsregelung vorgenommene unterschiedliche Behandlung der Betroffenen vor und nach dem Inkrafttreten der Regelung validiert werden kann. Für den konkreten Fall des BRF gilt es darauf hinzuweisen, dass der Verwalter des Pensionsfonds – wie in der Begründung des Dekretvorentwurfs angedeutet – ohnehin bereits die föderale Regelung seit ihrem Inkrafttreten anwendet (siehe auch die angedeuteten Auslegungsschwierigkeiten in Bezug auf die Frage, ob die föderalen Regelungen automatisch auf den Pensionsfonds des BRF anwendbar sind oder nicht).

Faktisch sind die Betroffenen also bereits seit dem Inkrafttreten der föderalen Pensionsregelung über das neue Pensionseintrittsalter im Bilde. Der Dekretentwurf dient demnach auch nur der formalen Anpassung der Bestimmungen des Programmdekrets 1998, um sich an die bereits bestehende Situation der Betroffenen anzugleichen und somit für Rechtssicherheit zu sorgen. Von einer unmittelbaren Anwendung der Bestimmungen kann also nicht die Rede sein.”

7.4. In zoverre de gemachtigde verwijst naar het arrest nr.135/2017 van 30 november 2017 van het Grondwettelijk Hof, moet erop worden gewezen dat, zoals hiervoor is vermeld, de wet van 10 augustus 2015 de leeftijdsvoorwaarde voor het vervroegd pensioen geleidelijk per jaar met 6 maanden heeft opgetrokken van 60 tot 63 jaar. Ook de loopbaanvoorwaarde wordt bij die wet geleidelijk opgetrokken tot 42 jaar.

Het Grondwettelijk Hof verwijst uitdrukkelijk naar die spreiding in de tijd van de regeling voor het vervroegd pensioen, evenals naar de afwijkingen en de overgangsmaatregelen waarin de wet van 10 augustus 2015 voorziet, om te oordelen dat die regeling niet kennelijk onredelijk is.¹³

7.5. In zoverre de gemachtigde aanvoert dat de ontworpen regeling al geruime tijd wordt toegepast, zodat er geen rechtmatige verwachtingen van personeelsleden zouden worden miskend, moet worden vastgesteld dat vermits de bepalingen van de wet van 10 augustus 2015 die de wettelijke pensioenleeftijd verhogen en de voorwaarden wijzigen voor de toegang tot het vervroegd pensioen om de in opmerking 3 uiteengezette redenen niet van toepassing zijn op de vastbenoemde personeelsleden van de BRF, er voor die toepassing geen noodzakelijke decretale basis was. Bijgevolg kan het gebrek aan overgangsregeling niet aan de hand hiervan worden verantwoord.

7.6. Behoudens indien alsnog een dwingende reden van algemeen belang kan worden aangevoerd die het ontbreken van een overgangsregeling kan verantwoorden, moet de ontworpen regeling op dit punt worden herbekeken.

¹³ GwH 30 november 2017, nr. 135/2017, B.24.3.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Opschrift

8. Het opschrift van de tekst moet duidelijk, *nauwkeurig*, volledig en beknopt zijn.¹⁴ In het opschrift moet het concrete onderwerp van de tekst duidelijk naar voor komen en zo mogelijk moet elk aspect van het onderwerp erin aan bod komen zodat bij de lezer geen verwarring kan ontstaan omtrent de juiste strekking van het onderwerp van de tekst.

In dit geval geeft het opschrift van het voorontwerp op geen enkele wijze aan welk onderdeel van betrokken programmadecreet wordt gewijzigd, laat staan welke de draagwijdte van de ontworpen wijziging is, terwijl dat decreet nochtans zeer uiteenlopende thema's bestrijkt. Aangezien het opschrift van het te wijzigen decreet zeer beknopt is, bestaat nochtans niet het risico dat het toevoegen van de draagwijdte van de ontworpen wijziging het opschrift onleesbaar zou maken.

Het opschrift van het voorontwerp moet derhalve worden aangepast. Het zou bijvoorbeeld als volgt kunnen worden aangevuld:

“, wat betreft de wijziging van de pensioenleeftijd en van de voorwaarden waaronder het vervroegd pensioen kan worden aangevraagd”.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Astrid TRUYENS

Jo BAERT

¹⁴ Zie *Beginnelsen van de wetgevingstechniek. Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, 2008, aanbeveling 14, te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvst-consetat.be).